Participatieverordening gemeente Tubbergen 2026

De raad van de gemeente Tubbergen,

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders (25 augustus 2026, zaak 1530288);

gelet op de artikelen 149 en 150 van de Gemeentewet en artikel 4.81 lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht, de **Wet versterking participatie op decentraal niveau** en de **Omgevingswet**, in het bijzonder de bepalingen over participatie bij de voorbereiding van besluiten;

besluit vast te stellen:

Participatieverordening gemeente Tubbergen 2026

Hoofdstuk 1 Inleidende bepalingen

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Deze verordening verstaat onder:

beleid: een door een bestuursorgaan vastgestelde of voorgenomen gedragslijn, programma, plan, visie of project;

bestuursorgaan: de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester;

college: burgemeester en wethouders van de gemeente Tubbergen;

gemeente: de gemeente Tubbergen;

inspraak: een door of namens een bestuursorgaan georganiseerde mogelijkheid voor inwoners en belanghebbenden om hun mening te geven zoals bedoeld in artikel 150, tweede lid, van de Gemeentewet;

inwoners: personen die zijn ingeschreven in de basisregistratie personen van de gemeente Tubbergen;

inwonersparticipatie: het op initiatief van de gemeente betrekken van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers bij de voorbereiding, wijziging, uitvoering of evaluatie van beleid;

maatschappelijke organisaties: verenigingen, stichtingen, buurtcomités, ondernemingen zonder winstoogmerk en andere organisaties die tot doel hebben een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving binnen de gemeente Tubbergen;

overheidsparticipatie: het op initiatief van inwoners, maatschappelijke organisaties of ondernemers betrekken van de gemeente bij initiatieven vanuit de samenleving;

participatie: inwonersparticipatie en overheidsparticipatie;

uitdaagrecht: het recht van inwoners of maatschappelijke organisaties om een voorstel te doen aan het bevoegde bestuursorgaan om de feitelijke uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen;

Omgevingswet: de wet van 23 maart 2016, houdende regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

Artikel 2 Doelstelling en reikwijdte

1. Deze verordening regelt de betrokkenheid van inwoners en andere belanghebbenden bij de voorbereiding, ontwikkeling, uitvoering en/of evaluatie van gemeentelijk beleid en de rol van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad in deze processen. Deze verordening is daarnaast van toepassing op de manier waarop het bestuursorgaan reageert of ondersteuning biedt aan initiatieven van inwoners, maatschappelijke organisaties of andere betrokkenen.
2. Deze verordening beoogt de kwaliteit van lokale democratische processen te vergroten, de samenwerking tussen gemeente en bewoners te versterken, draagvlak te creëren en helderheid te scheppen over proces en rolverdeling.
3. Inspraak of participatie wordt in beginsel toegepast wanneer het te verwachten is dat er belanghebbenden zijn die in aanzienlijke mate geraakt zullen worden door het betreffende beleid of besluit, ofwel wanneer te verwachten is dat betrokken bewoners of experts over relevante ervaringskennis of inzichten beschikken die bruikbaar zijn bij de ontwikkeling van het beleid of besluit.
4. Inspraak of participatie wordt niet verleend:

    a. ten aanzien van ondergeschikte herzieningen van eerder vastgesteld beleid;
    b. indien inspraak bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
    c. indien sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsruimte heeft;
    d. inzake de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
    e. indien de uitvoering van een beleidsvoornemen dermate spoedeisend is dat inspraak of participatie niet kan worden afgewacht;
    f. indien het belang van inspraak of participatie niet opweegt tegen het belang van de verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwetsbare groepen in de samenleving.

Artikel 3 Beleid en uitvoering van participatieprocessen

1. De raad stelt het participatiebeleid vast. In het participatiebeleid wordt aangegeven welke vormen van participatie kunnen worden toegepast en hoe deze worden ingezet.
2. Het college kan ten behoeve van de uitvoering van het participatiebeleid nadere regels, werkwijzen, handleidingen en andere uitvoeringsdocumenten vaststellen.

Hoofdstuk 2 Inspraak

Artikel 4 Procedure bij inspraak

1. Inspraak vindt plaats overeenkomstig Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, tenzij het bestuursorgaan een andere inspraakprocedure vaststelt.
2. In het geval er zienswijzen zijn ingediend, stelt het bestuursorgaan een eindverslag op waarin wordt opgenomen:

    a) een overzicht van de ingediende zienswijzen;
    b) een reactie van het bestuursorgaan;
    c) de eventuele aanpassing van het beleidsvoornemen.

Hoofdstuk 3 Inwonersparticipatie

Artikel 5 Participatie bij beleidsvorming

1. Het bestuursorgaan stelt bij de start van elk participatieproces vast op welke manier inwonersparticipatie wordt toegepast en op welke wijze het bestuursorgaan zal omgaan met de uitkomsten van dit proces.
2. Indien inwonersparticipatie wordt toegepast, neemt het bestuursorgaan over de volgende punten een besluit:

    a) het doel van de inwonersparticipatie;
    b) de mate van invloed van deelnemers: informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren of meebeslissen;
    c) de manier waarop en de periode waarin deelnemers hun inbreng kunnen leveren;
    d) de kernvragen en de kaders waarmee deelnemers rekening moeten houden;
    e) de begroting van de kosten van het participatieproces.

3. Het bestuursorgaan maakt voor de start van het participatieproces het voornemen hiertoe bekend op de voor dat proces geschikte wijze.
4. Indien omstandigheden het noodzakelijk maken om de kaders als bedoeld in het tweede lid, onder d, of de inrichting van het proces aan te passen, zorgt het bestuursorgaan ervoor dat deelnemers hierover zo snel mogelijk worden geïnformeerd.
5. Het bestuursorgaan kan voor specifieke beleidsterreinen nadere regelingen treffen.
6. Ter afronding van de inwonersparticipatie stelt het bestuursorgaan een openbaar eindverslag op, met daarin in elk geval:

a) een overzicht van de gevolgde participatieprocedure op hoofdlijnen;
b) een weergave van de belangrijkste uitkomsten van het participatieproces;
c) een reactie op deze uitkomsten en toelichting op de verwerking ervan.

Hoofdstuk 4 Omgevingswet

Artikel 6 Participatie in kerninstrumenten Omgevingswet

1. Participatie over de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning vindt plaats overeenkomstig het bepaalde bij en krachtens de Omgevingswet.

2. Op grond van artikel 16.55 lid 7 van de Omgevingswet bepaalt de gemeenteraad dat, in alle gevallen dat sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, participatie door initiatiefnemer met derden verplicht is voordat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, waarvoor het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is, kan worden ingediend.

Hoofdstuk 5 Overheidsparticipatie

Artikel 7 Procedure bij overheidsparticipatie

1. Inwoners en maatschappelijke organisaties kunnen het college verzoeken om deelname van de gemeente aan een initiatief uit de samenleving.
2. Een verzoek bevat in ieder geval:

    a) een beschrijving van het initiatief;
    b) het doel en het beoogde resultaat;
    c) de rol die van de gemeente wordt gevraagd.

3. Overheidsparticipatie kan plaatsvinden indien het college van oordeel is dat het initiatief:

    a) bijdraagt aan gemeentelijke beleidsdoelen; of
    b) bijdraagt aan maatschappelijke waarden binnen de gemeente Tubbergen.

4. Het college kan gemotiveerd besluiten niet deel te nemen indien:

    a) onvoldoende draagvlak bestaat;
    b) het initiatief juridisch, financieel of praktisch niet haalbaar is;
    c) het initiatief vooral een individueel belang dient.

5. Het college besluit binnen acht weken op het verzoek.

Hoofdstuk 6 Uitdaagrecht

Artikel 8 Procedure bij het uitdaagrecht

1. Inwoners en maatschappelijke organisaties hebben de mogelijkheid een voorstel te doen om de uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen wanneer zij verwachten deze taak beter, efficiënter of goedkoper te kunnen uitvoeren.
2. Het voorstel wordt ingediend bij het college en bevat ten minste:

    a) een omschrijving van de taak die de indiener wil overnemen;
    b) een motivering waarom de taak beter of goedkoper kan worden uitgevoerd;
    c) informatie over kennis, ervaring en organisatie van de indiener;
    d) een indicatie van draagvlak onder belanghebbenden;
    e) een raming van kosten en opbrengsten;
    f) inzicht in hoe de indiener garant staat voor de kwaliteit en uitvoering op de langere termijn.

3. Het uitdaagrecht is niet van toepassing op:

    a) taken die bij of krachtens wet exclusief aan het gemeentebestuur zijn opgedragen;
    b) taken die vallen onder aanbestedingsregelgeving;
    c) taken die raken aan privacywetgeving of grondrechten;
    d) spoedeisende taken waarbij toepassing van het uitdaagrecht niet wenselijk is.

4. Het college beoordeelt het voorstel en kan aanvullende informatie vragen.
5. Indien de gemeenteraad het bevoegde bestuursorgaan is, bereidt het college een voorstel voor aan de raad.
6. Het bestuursorgaan wijst een voorstel af indien:

    a. het voorstel niet of onvoldoende voldoet aan de in lid 2 genoemde voorwaarden;

    b. het bestuursorgaan van oordeel is dat overname van de gemeentelijke taak onwenselijk is;

    c. sprake is van andere dan in lid 3 genoemde, zwaarwegende omstandigheden die zich naar het oordeel van het bestuursorgaan verzetten tegen toepassing van het uitdaagrecht.

7. Bij toewijzing van het voorstel worden afspraken gemaakt over:

    a. het proces, het resultaat en de looptijd van de uitvoering van de taak;

    b. het budget en de financieringswijze van de uitvoering van de taak;

    c. het contact met de gemeente gedurende de uitvoering van de taak;

    d. de gevolgen van het niet nakomen van de gemaakte afspraken en het tussentijds beëindigen van de uitvoering van de taak;

    e. de evaluatie van de uitvoering van de taak.

8. Het college geeft binnen acht weken een eerste reactie op het voorstel. Indien nodig kan deze termijn met zes weken worden verlengd. Het uiteindelijke besluit wordt gemotiveerd aan de indiener meegedeeld.

Hoofdstuk 7 Evaluatie en slotbepalingen

Artikel 9 Evaluatie en monitoring

1. Het college rapporteert tweejaarlijks aan de gemeenteraad over de toepassing van deze verordening.
2. Dat participatieverslag beschrijft in ieder geval wat de belangrijkste ervaringen waren, hoe de processen zijn georganiseerd en wat het op heeft gebracht, welke kosten er gemaakt zijn en of, en zo ja, hoe het uitdaagrecht is ingevuld.

Artikel 10 Toepassing

1. Bij twijfel over toepassing of uitleg van deze verordening beslist het bevoegde bestuursorgaan.
2. Als toepassing van een bepaling van deze verordening zou leiden tot een onredelijke uitkomst, kan het bevoegde bestuursorgaan hiervan afwijken.

Artikel 11 Overgangsrecht

1. Op inspraakprocedures, participatieprocessen en verzoeken die zijn aangevangen vóór de datum van inwerkingtreding van deze verordening, blijft de Verordening inwonersparticipatie gemeente Tubbergen van toepassing zoals deze gold onmiddellijk vóór de inwerkingtreding van deze verordening.
2. Op inspraakprocedures, participatieprocessen en verzoeken die aanvangen op of na de datum van inwerkingtreding van deze verordening is deze verordening van toepassing.

Artikel 12 Intrekking oude verordening

De Verordening inwonersparticipatie gemeente Tubbergen, vastgesteld bij besluit van 19 december 2023, wordt ingetrokken.

Artikel 13 Inwerkingtreding en citeertitel

Deze verordening treedt in werking op de dag na bekendmaking en wordt aangehaald als: Participatieverordening gemeente Tubbergen 2026.

Bijlage – Algemene toelichting

We werken in Tubbergen al jaren intensief samen met onze gemeenschap, o.a. in het proces van MijnDorp 2040. We staan open voor ideeën die bijdragen aan een prettige en leefbare omgeving. Deze participatieverordening sluit aan bij die manier van werken en beschrijft hoe we de samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties vanuit Noaberkracht vormgeven.

Als gemeente met sterke, betrokken kernen vinden we het vanzelfsprekend om samen te werken aan leefbaarheid. We bieden ruimte aan creativiteit, betrokkenheid en eigen initiatief. Waar mogelijk ondersteunen we initiatieven, maar we nemen niet automatisch verantwoordelijkheden over.

Deze verordening heeft een juridisch karakter. In deze toelichting leggen we in begrijpelijke taal uit wat de artikelen betekenen.

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Dit artikel beschrijft wat we bedoelen met de belangrijkste begrippen in deze verordening.

Artikel 2 Doelstelling en reikwijdte

Dit artikel legt uit waarom we deze verordening hebben gemaakt en in welke situaties participatie niet mogelijk is.

Artikel 3 beleid voor verschillende participatieprocessen

De gemeenteraad stelt de participatieverordening en het participatiebeleid vast. Dit artikel geeft aan dat het college handleidingen en werkwijzen die daaruit voortkomen, vaststelt of verbetert, zoals stappenplan inwonerparticipatie en de handleiding ‘hoe betrekt u de buurt bij uw (bouw)plan?’

Artikel 4 Inspraak

Dit artikel beschrijft hoe inspraak geregeld wordt.

Artikel 5 Inwonersparticipatie

In dit artikel staat hoe we inwoners en andere belanghebbenden betrekken bij plannen die de gemeente zelf maakt of uitvoert. We kijken daarbij goed welke vorm van participatie het beste past bij een specifieke situatie. Na afloop maken we een participatieverslag, waarin we uitleggen wat we met de inbreng gedaan hebben of wat niet en waarom.

Artikel 6 Omgevingswet

In dit artikel staan we stil bij de kerninstrumenten binnen de Omgevingswet. Het gaat erom hoe inwoners en belanghebbenden worden betrokken bij ruimtelijke plannen.

Artikel 7 Overheidsparticipatie

Hier gaat het over de gemeente die mee doet bij plannen van inwoners of maatschappelijke organisaties. Een verzoek wordt ingediend bij het college. We kunnen een initiatief op verschillende manieren ondersteunen:

a. Materieel: menskracht, locaties, geld, praktische ondersteuning;

b. Formeel: regelgeving, vergunningen, richtlijnen, monitoren en meten;

c. Informeel: verbinden, inspireren, aandacht geven en communiceren.

Deze vormen van ondersteuning zijn geen rechten, maar mogelijkheden die we als gemeente hebben om ideeën uit de samenleving verder te helpen. Daarbij maken we wel afspraken met elkaar over het proces, het resultaat, de looptijd, eventuele stappen bij het niet nakomen van de gemaakte afspraken en de evaluatie.

Artikel 8 Uitdaagrecht

Dit artikel gaat over het recht van inwoners en lokale organisaties om een gemeentelijke taak over te nemen als zij denken dat zij dit beter of goedkoper kunnen.

Omdat het uitdaagrecht relatief nieuw is, geven we goed aan in welke situaties een voorstel mogelijk niet wordt gehonoreerd. Het college kan daarnaast ook andere zwaarwegende redenen hebben om een voorstel af te wijzen, zoals bestuurlijke gevoeligheid of afspraken met andere gemeenten. We leggen altijd goed uit waarom een voorstel wel of niet wordt overgenomen.

Artikel 9 Evaluatie

Elk participatietraject wordt afzonderlijk geëvalueerd, maar we vinden het ook belangrijk om tweejaarlijks naar het totaalbeeld te kijken. Zo blijven we leren.

Artikel 10 Toepassing

Als de regels in deze verordening niet goed passen in een bepaalde situatie of tot een onredelijke uitkomst leiden, kan het college besluiten om af te wijken. We leggen dan wel goed uit waarom.

Artikel 11, 12 en 13

Deze artikelen hebben geen verdere toelichting nodig.